

KRÓNIKA

BALLA TIBOR

A PIAVEI CSATA, 1918. JÚNIUS 15–24.

Nemzetközi konferencia, Vittorio Veneto, 2008. október 28–30.

Az idén júniusban volt kilencven esztendeje annak, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia haderejének utolsó támadására sor került az olasz fronton. A Piave mentén – és egyidejűleg Dél-Tirolban – lezajlott, mindkét részről igen súlyos veszteségekkel járó, végül a Monarchia csapatainak visszavonulásával végződő offenzíva történéseinek felelevenítésével és az eseményekről eddig kialakult kép árnyaltabbá tételével az olasz Piero Pieri Első Világháborús Hadtörténeti Központ és az Olasz Hadtörténet-szek Nemzeti Bizottsága közös szervezésében lezajlott nemzetközi konferencia – melynek az olasz 1. hadtest Vittorio Veneto-ban található parancsnoksága adott otthont – megrendezésével a szervezők a küzdelem egykori résztvevőinek és túlélőinek állítottak emléket.

A tudományos tanácskozás olasz és német nyelven párhuzamos szinkrontolmácsolással folyt, az előadók mindegyikének 30 perc állt rendelkezésére mondanivalója kifejtésére.

A konferencia programja október 28-án délelőtt kilenc órakor a Piero Pieri Első Világháborús Hadtörténeti Központ vezetője, a konferencia főszervezője, *Lorenzo Cadeddu* ny. ezredes; az olasz hadsereg 1. hadtestének parancsnoka, *Mario Marioli* vezérőrnagy; Vittorio Veneto polgármestere, végül az Olasz Hadtörténet-szek Nemzeti Bizottságának elnöke, az Olasz Hadtörténelmi Kutatószolgálat vezetője, *Matteo Paesano* ezredes köszöntőjével indult. A szervezők örömeiket fejezték ki, hogy az előadók és a résztvevők elfogadták a meghívást, hangsúlyozták a konferencia jelentőségét és sok sikert kívántak annak munkájához.

A délelőtti ülésen *Lorenzo Cadeddu* ny. ezredes töltötte be a levezető elnöki tisztet. A felvezető előadást *Mario Montanari* ny. altábornagy, hadtörténész tartotta olasz nyelven. Nyomon követte az olasz hadsereg történetét a Caporettnál 1917. október végén elszenvedett vereségtől az 1918. júniusában lezajlott piavei csatáig. Beszélt a „caporetói csoda” következ-

ményeiről: az olaszok 800 000 fős veszteségéről, Luigi Cadorna vezérkari főnök leváltásáról és helyette Armando Diaz tábornok kinevezéséről, a helyzet megszilárdítása érdekében tett olasz intézkedésekről és a frontvonal Piave folyónál történt stabilizálásáról. Részletezte a Monte Grappa vidékén 1917 novemberében indított osztrák–magyar támadásokat, a több hadtest Itáliába küldésében is megnyilvánult brit és francia segítségnyújtást. Bemutatta az olasz haderő 1918 januárjától végbement újjászervezését, az olasz hadiipar termelési kapacitásának felfejlesztését, ami főként a lövegek és géppuskák számának növekedésében jelentkezett. Kiemelte, hogy a katonák harci szellemét propagandatevékenységgel emelték. Értékelte az olasz politikai és katonai helyzet alakulását 1918 első felében, részleteket tudhattunk meg az antant szövetségesek által a Piave-fronton szorgalmazott olasz támadás előkészületeiről.

A következő előadó *Antonio Zarcone* ezredes, az Olasz Hadsereg Szárazföldi Vezérkara Hadtörténelmi Szolgálatának vezetője volt, aki olasz nyelven felolvasott előadásában az olasz hadsereg helyzetét elemezte a júniusi piavei csata idején. Bemutatta az olasz haderő újjászervezésének folyamatát 1917 novemberétől 1918 májusáig, ezen belül a tüzérség nagyarányú fejlesztéséről és a légierő átalakításáról szólt, valamint az új összefegyvernemi támadó alakulatokról, és a hadseregben felállított Cseh-szlovák Légio szerepéről. Kitért az olasz Hadsereg-főparancsnokság szervezeti változásaira az adott időszakban, a haderő korszerűsítésére, így pl. a propaganda-alakulatok életre hívására, a frontkatonák életminőségének javítására tett intézkedésekre, a géppuskás, a lángszórós, a távbeszélő-alakulatok, a tüzérség, a légierő, a csapatok harckiképzésének brit és francia harci tapasztalatok felhasználása révén bekövetkezett minőségi javulására. Az előadó végül elemezte az osztrák–magyar és olasz csapatok erőviszonyait.

A kávészünetet követően *Francesco Loriga* kapitány, az Olasz Haditengerészet Vezérkara Hadtörténeti Szolgálatának vezetője emelkedett szólásra, aki olasz nyelvű előadásában az osztrák–magyar SZENT ISTVÁN csatahajó Premuda sziget közelében 1918. június 10-én hajnalban történt elsüllyesztésének körülményeit járta körül olasz szemszögből. Kiemelte, hogy az olasz haditengerészet nem jutott nagy szerephez az első világháború alatt az Adrián. Beszélte az 1918-ra az Adriai-tengeren kialakult haditengerészeti erőviszonyokról, az otrantói antant tengerzár szerepéről, a Horthy Miklós altengernagy, flotta főparancsnok által 1918 júniusában az otrantói zár ellen tervezett vállalkozásról. Végigkövette az olasz akció lefolyását, az Anconából indult és Luigi Rizzo által irányított MAS-15 (torpedóvető gyorsnaszád) és kiscsőhajója útját a SZENT ISTVÁN elsüllyesztéséig, majd az akció sikeres befejezése utáni visszatérésüket Ancona kikötőjébe.

A következőkben *Mariano Gabriele* professzor – a római La Sapienzia Egyetem volt tanára – olasz nyelvű előadása hangzott el, melyben a négy zászlóalj erejű „San Marco” tengerészgyalogos ezred világháborús történetét foglalta össze, annak 1915-ös megalakításától kezdődően. A júniusi piavei offenzíva idején az ezred a velencei lagúnákat védte, alakulatai részt vettek a Piave torkolatában található sziget 1918 június vége és július 7-e közötti magyar alakulatoktól történt visszafoglalásában. Végül részleteket tudhatunk meg az olasz tengerészgyalogosok harci veszteségeiről.

Ezután *Dr. Alessandro Massignani*, az Első Világháborús Hadtörténeti Központ munkatársa tartotta meg olasz nyelvű előadását az olasz hírszerző szolgálat szerepéről és működéséről a csata idején. Felsorolta, az olaszok mely irányokban fejtettek ki kémtevékenységet, pl. Dél-Tirolban, a Monarchia háterszági területein. Kiemelte, hogy 1918-ban elsősorban a cs. és kir. haderőről gyűjtöttek információkat a mindegyik olasz dandárnál, hadtestnél, hadseregnél működő hírszerző állomások. Hangsúlyozta, hogy a szerzett információk, adatok nem voltak pontosak, részletesen szólt az információszerzés módjairól a fronton, illetve a háterszágban.

Az ebédszünet utáni délutáni szekció vezető elnöke *Mariano Gabriele* professzor volt. Elsőként *Dr. Kurt Mitterer* ezredes, az Osztrák Hadsereg logisztikai főnöke olvasta fel a távol

lévő *Dr. Otto Narderer* osztrák vezérkari alezredes német nyelvű előadását, amely az osztrák–magyar piavei offenzíva logisztikai vonatkozásairól szólt. Felvázolta a hadművelet haditervének megszületését, részletesen beszélt az anyagi-műszaki előkészületekről, a cs. és kir. haderőnek a támadás első napján a tiroli fronton bekövetkezett kudarcáról. Röviden bemutatta a piavei arcvonalon támadó osztrák–magyar hadtestek június 15. és 24. között vívott harcait, kitért az egymással szemben álló felek erőviszonyaira, az egész piavei hadművelet sikertelenségének okaira és annak következményeire.

Dr. Balla Tibor alezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Bécsi Állandó Magyar Levéltári Kirendeltségének vezetője, számos képpel és vetített térképvázlattal illusztrált német nyelvű előadásában a piavei átkelésben részt vett magyar alakulatok tevékenységét mutatta be. Először röviden összefoglalta a piavei offenzíva katonai előkészületeit, majd ismertette a magyar kiegészítésű hadosztályok június 15-i elhelyezkedését és erőelosztását a Piave mentén a Montellótól az Adriáig. Ezt követően időrendben, napról-napra nyomon követte a magyar csapatok szereplését a piavei csata során, említést tett a folyó jobb partján kialakított hídfők elleni olasz ellentámadásokról, a magyar hadosztályok június 21-től végrehajtott visszavonásáról a Piave bal partjára. Hangsúlyozta, hogy a magyar alakulatok igen súlyos veszteségeket szenvedtek (az osztrák–magyar csapatok összes veszteségének közel felét, mintegy 35 000 főt). Végezetül magyar szempontból értékelte a hadműveletben részt vett alakulatok szereplését és tevékenységét, kiemelve hősiességüket és nagy véráldozatukat, mely hiábavalónak bizonyult.

Emanuelle Broud főhadnagy, a Francia Hadsereg Hadtörténeti Szolgálatának munkatársa, olasz nyelven tartott előadásában a francia csapatok részvételét foglalta össze a piavei csatában. Megismertette a hallgatósággal az 1918-as francia háborús célokat, Ferdinand Foch tábornok vélekedését az osztrák–magyar haderő várható támadásáról, amelynek időpontját a felderítő jelentések alapján már előre tudni lehetett. Beszélte az antant által június végére előkészített offenzíváról, az Astico és Piave között állásban lévő XII. francia hadtest csapatainak számára, erejéről, ellátottságáról, feladatairól. Összefoglalta a francia alakulatoknak a tiroli fronton, 1918. június 15–25. kö-

zött vívott harcait. Végezetül megtudhattuk: az ellenségeskedések elülte után mindössze két francia hadosztály maradt az olasz fronton.

Ezt követően *Dr. Kurt Mitterer* ezredes német nyelvű előadása következett, amelyben az osztrák–magyar 6. hadsereg csapatainak a Montellón zajlott harcait foglalta össze. Ismertette a Monarchia háttérjárástól általános viszonyait 1918 januárjától kezdve, kitért a piavei offenzíva elégtelen előkészítésére, a cs. és kir. XXIV. hadtest helyzetére, szervezetére, az osztrák–magyar hadsereg logisztikai előkészületeire a támadás megindulása előtt. Kiemelte, hogy lőszert (különösen a gázgránátok) terén óriási hiány volt tapasztalható. Beszélt a tervezett időpont elhalasztásáról, napról-napra nyomom követte az offenzíva lefolyását június 15-től, majd a 20-án kiadott visszavonulási parancs értelmében annak lefolyását. Részletezte az osztrák–magyar veszteségeket, beszélt az elszervezett vereség következményeiről.

Az első nap végén a jelenlévők kérdéseket intéztek az előadókhoz, amelyek rövid vitára serkentették a résztvevőket.

A konferencia második napján a délelőtti ülés vezető elnöke *Paolo Pozzato* professzor, a Padovai Egyetem tanára volt. Elsőként *Basilio di Martino* ezredes, az Olasz Légierő Vezérkara Hadtörténeti Szolgálatának vezetője olvasta fel olasz nyelvű előadását, melyben az olasz légierő tevékenységét foglalta össze a piavei csata idején. Hangsúlyozta, hogy már a csata előtt is egyértelmű volt az olasz–francia–brit légi fölény a Piave mentén (a 367 közül mindössze 288 olasz gép volt bevethető a csata során). Részleteket tudhattunk meg a repülők feladatairól, amelyek közül a felderítés volt az egyik legfontosabb, azonban június 15-től a Piavén épített osztrák–magyar hadihidak elleni bevetések váltak rendkívüli fontosságúvá. Bemutatta, milyen típusú bombákat dobtak le az átkelőhelyekre. Június 19-től a repülők a Montello elleni támadásban vettek részt, de eredményesek voltak pl. a vasútállomások elleni támadások és bombázások is; kiderült, hogy a legtöbb bevetést a 8. hadsereg vadászpilótái hajtották végre.

Őt *Giancarlo Baronetti* alezredes, az Olasz Csendőrség Történeti Szolgálatának munkatársa követte, aki olasz nyelvű előadásában az olasz csendőrség szerepéről beszélt a piavei csata és a világháború idején. Bemutatta annak szervezeti változásait 1915–1918 között. Felsorolta, milyen feladatokat láttak el a háború

során (őrzés, biztosítás, fogolykísérés, katonai rendészeti teendők). Kiderült, hogy a 2. isonzói csatában, a Podgora-magaslaton, harcoló alakulatként is bevetették őket. Felsorolta az egyes hírnevet szerzett csendőrök hőstetteit, akik nemcsak az olasz fronton, hanem Albániában és Palesztínában is jelen voltak. Végül megtudhattuk, hogy összesen 1400 csendőr halt meg a Nagy Háború idején.

Luciano Luciani ny. tábornok, az Olasz Pénzügyőrség Történeti Szolgálatának vezetője, olasz nyelven elhangzott előadásában az olasz pénzügyőrség háborús szerepéről beszélt. Részleteket tudhattunk meg annak szervezeti fejlődéséről, alkalmazásának módjairól, így a mozgó alakulatokba szervezett pénzügyőröket a csempészség megakadályozására, partvédelemre, vagy az Alpokban alkalmazták. Bevetették őket pl. a svájci határon, Albániában, harcoltak a Podgora-magaslaton az Isonzónál; a caporettoi áttörés után egy zászlóalj Velence védelmében is részt vett. 1918 júniusában főleg biztosítási feladatokat láttak el, illetve a Piave deltájában harcoltak, ugyanakkor öt zászlóaljat Albániában, néhányat pedig a Garda-tó menti frontszakaszon vetettek be.

A kávészünetet követően *Mariano Gabriele* professzor olvasta fel előadását olasz nyelven, amelyben a brit csapatok szereplését foglalta össze a piavei csata idején. A 6. olasz hadsereg kötelékében 1918 nyarán öt angol hadosztály tartózkodott a tiroli frontszakaszon lévő Asiagónál. Beszélt a csapatok ellátási problémáiról, az antant 1918 nyarára tervezett támadási elképzeléseiről. Részletekbe menően tárgyalta a június 15-én megindult osztrák–magyar támadás kivédését és az aznapi brit ellentámadás végrehajtását, melynek során foglyokat is ejtettek. Az előadó kiemelte az angol és az olasz tüzérség közötti jó együttműködést.

A délutáni ülés vezető elnöki tisztét *Lorenzo Cadeddu* töltötte be. Első előadóként *Paolo Pozzato* professzor emelkedett szólásra. Olasz nyelvű előadásában azt részletezte, hogy hogyan ítélték meg szerepüket utólag a piavei csata idején a Grappa-masszívum körüli harcokban részt vett olasz tábornokok. Áttekintette az 1920-as és 1930-as években a Gaetano Giardino altábornagy, a 4. olasz hadsereg parancsnoka és a Roberto Segre tüzérségi tábornok között kialakult véleménykülönbségeket az 1918. júniusi, Grappa körül folyt harcok megítéléséről. Ismertette a különböző álláspontokat, véleményeket, valamint azok értelmezé-

sére is kitért. Értékelte a tábournokok ténykedését a csata idején. Véleménye szerint Giardino konzervatív vezető és katona volt, míg Segre meghagyta alárendeltjeinek a kezdeményezést.

Másodikként *Dr. Iacopo Lorenzini* történeész tartott olasz nyelven előadást, amelyben a június 15-i montellói harcokat elemezte olasz szemszögből. Kifejtette: a Giuseppe Pennella tábournok vezette 8. olasz hadsereg 58. hadosztálya az offenzíva első napján megsemmisült. Az eseményeket óráról-órára nagyon részletesen végigkövette. Ismertette a hadseregpáncs-nokok által a nap folyamán hozott intézkedéseket, beszélt az olasz erők elhelyezkedéséről, harc közbeni átszortosításairól, a tartalékok bevetéséről, a 8. hadtestnek az este folyamán végrehajtott ellentámadásáról.

Végül *Lorenzo Cadeddu* ny. ezredes olasz nyelvű előadásában Camillo di Carlo olasz kémnek a piavei csata alatt az ellenséges vonalak mögötti ténykedéséről beszélt. Felsorolta, milyen lehetőségek álltak az olasz hadvezetés rendelkezésére a Piave mentén, kiemelte, hogy Veneto és Friuli tartományokban a cs. és kir. csapatok által megszállt területen nagy szükség volt az olasz kémek munkájára. A hallgatóság tudomást szerzett arról, hogy az 1917 előtt Vittorióban élt Camillo de Carlo főhadnagy 1918. május 30-án egy bersaglieri társaságában Avianóig repült, majd civilben Vittorióban kémkedett; a front túloldalára visszarepülő olasz gépekkel kommunikált, továbbá galambokat használt jelentések továbbítására. A piavei csatáról és az osztrák–magyar csapatokról is sok hasznos információt juttatott el olasz feletteseihez. Érdemeiért a háború után magas katonai kitüntetést kapott.

A nap végén az előadókhoz intézett kérdések és az arra adott rövid válaszok hangzottak el, melyek rövid vitára ösztönözték a résztvevőket, majd *Cadeddu* ezredes a szervezők nevében összegezte a szimpózium tanulságait és munkáját.

A jól szervezett és szakmailag számos érdekességet, az eddigiekben kevésbé közismert tény felvillantó konferencia végén elhangzott zárszóban a levezető elnök és a szervezők megköszönték a résztvevők munkáját, hangsúlyozták a szimpózium eredményességét, továbbá kiemelték több hasonló tudományos ülés jövőbeni megrendezésének szükségességét.

A hivatalos programon túl több alkalom is kínálkozott a külföldi kollégákkal és előadókkal történő szakmai eszmecsere és kapcsolatépítésre. Október 28-án este *Nervesa della Battaglia* helységben a két világháború között épült, 90 000 olasz és több ezer osztrák–magyar katona végső sírhelyéül szolgáló osszáriumot tekinthettük meg szakmai vezetéssel, sor került az épületben található kis kápolna ünnepélyes megkoszorúzására, ahol fejet hajthattunk a Piave mentén mindkét részről elesettek emléke előtt. Az aznapi programot a település polgármestere által adott díszvacsora zárta.

Október 29-én este Vittorio Veneto város-történelmi és művészettörténelmi magánmúzeumba látogattunk el, ahol számos ritka, főként a XIX. és XX. századból származó képzőművészeti alkotást csodálhattunk meg.

Október 30-án délelőtt, a program zárásaként a résztvevők az 1918-as vittorio venetói olasz győzelem emlékére 1938-ban létesített Hadtörténelmi Múzeum termeit járhatták be olasz nyelvű szakvezetéssel.

TARTALOM

TANULMÁNYOK

SZŐCS TIBOR	Egy „legendás” hős: Dugovics Titusz története.....	3
VESZPRÉMY LÁSZLÓ	Szabács ostroma (1475–1476)	36
KRÁMLI MIHÁLY	Az osztrák–magyar dunai kereskedelmi hajózás katonai igénybevétele az első világháborúban. A Központi Szállításvezetőség Hajózási Csoportja által irányított hajózás, 1917–1918.....	62

KÖZLEMÉNYEK

E. KOVÁCS PÉTER	Magyarország „törökképe” a XV. század elején	111
BÍRÓ TEOFIL	A 92. (Gordon Highlanders) brit gyalogezred története a koalíciós háborúk korában, 2. rész	127
SÁGVÁRI GYÖRGY	A honvédegyenruha születése	175

MŰHELY

SEBŐK FERENC	A „Szabács viadala.” Egy XV. századi verses krónika mint hadtörténeti forrás	203
--------------	--	-----

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

MERÉNYI-METZGER GÁBOR	A tizenhárom aradi vértanú, valamint Kazinczy Lajos, Lenkey János és Ludwig Hauk halotti anyakönyvi bejegyzései	209
-----------------------	---	-----

SZEMLE

DOMINKOVITS PÉTER	„Egy nemzetek lévén...” A Nyugat-Dunántúl Bocskai István 1605. évi hadjárata idején (<i>Kincses Katalin Mária</i>).....	219
* * *	Két forráskiadvány Lackner Kristófról (<i>Kincses Katalin Mária</i>)	222
JANET MACDONALD	Feeding Nelson’s Navy. The True Story of Food at Sea in the Georgian Era (<i>Krámlí Mihály</i>).....	225
CSIKÁNY TAMÁS – – DEMETER LAJOS – – EGYED ÁKOS – – KEDVES GYULA – – URBÁN ALADÁR	Székely határőrök a magyarországi hadszíntéren 1848-ban (<i>Süli Attila</i>)	230
STEPHEN MORILLO WITH MICHAEL F. PAVKOVIC	What is Military History? (<i>Veszprémy László</i>).....	232

KRÓNIKA

BALLA TIBOR	A piavei csata, 1918. június 15–24. Nemzetközi konferencia, Vittorio Veneto, 2008. október 28–30.	237
-------------	--	-----

CONTENTS

STUDIES	
TIBOR SZŐCS	A “Legendary” Hero: The Story of Titusz Dugovics 3
LÁSZLÓ VESZPRÉMY	The Siege of Szabács (1475–1476) 36
MIHÁLY KRÁMLI	The Military Employment of Austria–Hungary’s Danube Merchant Flotilla in the First World War. The Activities of the Central Transportation Board’s Shipping Group, 1917–1918..... 62
PUBLICATIONS	
PÉTER E. KOVÁCS	A Picture of the Ottomans in Hungary in the Early 15th Century..... 111
TEOFIL BÍRÓ	The History of the 92nd (Gordon Highlanders) Regiment of Foot in the Wars of the Coalitions, Part 2 127
GYÖRGY SÁGVÁRI	The Birth of the Uniform of the Royal Hungarian Honvéd Army..... 175
WORKSHOP	
FERENC SEBŐK	“The Siege of Szabács.” A 15th Century Chronicle in Verse, as a Source of Military History 203
HISTORICAL SOURCES	
GÁBOR MERÉNYI-METZGER	Lajos Kazinczy, János Lenkey, Ludwig Hauk, and the Thirteen Martyrs Executed in Arad, in the Registers of Death 209
REVIEW	
PÉTER DOMINKOVITS	“Being a Nation United...” Western Hungary during István Bocskai’s Campaign in 1605 (<i>Katalin Mária Kincses</i>) 219
* * *	Two Volumes on Kristóf Lackner (<i>Katalin Mária Kincses</i>) 222
JANET MACDONALD	Feeding Nelson’s Navy. The True Story of Food at Sea in the Georgian Era (<i>Mihály Krámlí</i>)..... 225
TAMÁS CSIKÁNY – – LAJOS DEMETER – – ÁKOS EGYED – – GYULA KEDVES – – ALADÁR URBÁN	Székely Border Guards in the Hungarian Theatre of Operations in 1848 (<i>Attila Süli</i>)..... 230
STEPHEN MORILLO WITH MICHAEL F. PAVKOVIC	What is Military History? (<i>László Veszprémy</i>)..... 232
CHRONICLE	
TIBOR BALLA	The Battle of the Piave, 15–24 June 1918. An International Conference in Vittorio Veneto, Italy, 28–30 October 2008..... 237

TABLE DES MATIÈRES

ÉTUDES	
TIBOR SZŐCS	Un héros «légendaire»: Histoire de Titusz Dugovics 3
LÁSZLÓ VESZPRÉMY	Siège de Szabács (1475–1476) 36
MIHÁLY KRÁMLI	L'utilisation militaire de la navigation commerciale austro-hongroise sur le Danube dans la première guerre mondiale. Navigation dirigée par le Service de Navigation de la Direction centrale des Transports, 1917–1918.... 62
PUBLICATIONS	
PÉTER E. KOVÁCS	Image des Turcs en Hongrie au début du 15 ^e siècle 111
TEOFIL BÍRÓ	L'histoire du 92 ^e régiment d'infanterie britannique (Gordon Highlanders) à l'époque des guerres de coalition, 2 ^e partie..... 127
GYÖRGY SÁGVÁRI	La naissance de l'uniforme de l'armée hongroise 175
ATELIER	
FERENC SEBŐK	«La lutte pour Szabács.» Une chronique rimée du 15 ^e siècle comme source d'histoire militaire 203
PUBLICATIONS DE SOURCE	
GÁBOR MERÉNYI-METZGER	Les mentions figurant sur l'acte de décès des treize martyrs d'Arad, de János Kazinczy, de János Lenkey et de Ludwig Hauk..... 209
REVUE	
PÉTER DOMINKOVITS	«Nous sommes une seule nation...» La Transdanubie occidentale durant la campagne de 1605 d'István Bocskai (<i>Katalin Mária Kincses</i>) 219
* * *	Deux publications de source sur Kristóf Lackner (<i>Katalin Mária Kincses</i>) 222
JANET MACDONALD	Feeding Nelson's Navy. The True Story of Food at Sea in the Georgian Era (<i>Mihály Krámlí</i>)..... 225
TAMÁS CSIKÁNY – – LAJOS DEMETER – – ÁKOS EGYED – – GYULA KEDVES – – ALADÁR URBÁN	Garde-frontières szeklers sur le théâtre d'opérations de Hongrie en 1848 (<i>Attila Süli</i>) 230
STEPHEN MORILLO WITH MICHAEL F. PAVKOVIC	What is Military History? (<i>László Veszprémy</i>)..... 232
CHRONIQUE	
TIBOR BALLA	La bataille du Piave, 15–24 juin 1918. Conférence internationale, Vittorio Veneto, 28–30 octobre 2008..... 237

INHALT

STUDIEN

TIBOR SZŐCS	Ein „legendärer“ Held: Die Geschichte von Titus Dugovic.....	3
LÁSZLÓ VESZPRÉMY	Die Belagerung von Szabács (Sabatsch) (1475–1476).....	36
MIHÁLY KRÁMLI	Die Inanspruchnahme der österreichisch–ungarischen Donau-Handelsschiffahrt durch das Militär im Ersten Weltkrieg. Die von der Schifffahrtsabteilung der Zentraltransportleitung gelenkte Schifffahrt, 1917–1918.....	62

MITTEILUNGEN

PÉTER E. KOVÁCS	Das „Türkenbild“ Ungarns Anfang des 15. Jahrhunderts	111
TEOFIL BÍRÓ	Die Geschichte des 92. (Gordon Highlanders) britischen Infanterieregiments zur Zeit der Koalitionskriege, 2. Teil	127
GYÖRGY SÁGVÁRI	Die Geburt der Honvéd-Uniform	175

WERKSTATT

FERENC SEBŐK	„Der Kampf um Szabács.“ Eine Reimchronik aus dem 15. Jahrhundert als militärgeschichtliche Quelle	203
--------------	---	-----

QUELLENPUBLIKATIONEN

GÁBOR MERÉNYI-METZGER	Die dreizehn Märtyrer von Arad, sowie die Matrikeleinträge über den Tod von Lajos Kazinczy, János Lenkey und Ludwig Hauk.....	209
-----------------------	---	-----

RUNDSCHAU

PÉTER DOMINKOVITS	„Da wir eine Nation sind...“ Das Westliche Transdanubien zur Zeit des Feldzuges von István Bocskai im Jahre 1605 (<i>Katalin Mária Kincses</i>).....	219
* * *	Zwei Quellenpublikationen über Kristóf Lackner (<i>Katalin Mária Kincses</i>)	222
JANET MACDONALD	Feeding Nelson’s Navy. The True Story of Food at Sea in the Georgian Era (<i>Mihály Kráml</i>).....	225
TAMÁS CSIKÁNY – – LAJOS DEMETER – – ÁKOS EGYED – – GYULA KEDVES – – ALADÁR URBÁN	Sekler Soldaten der Militärgrenze auf dem Kriegsschauplatz in Ungarn im Jahre 1848 (<i>Attila Süli</i>)	230
STEPHEN MORILLO WITH MICHAEL F. PAVKOVIC	What is Military History? (<i>László Veszprémy</i>).....	232

CHRONIK

TIBOR BALLA	Die Schlacht von Piave, 15–24. Juni 1918. Internationale Konferenz, Vittorio Veneto, 28–30. Oktober 2008.....	237
-------------	---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

ТИБОР СЁЧ	История одного „легендарного” героя Титуса Дугович.....	3
ЛАСЛО ВЕСПРЕМИ МИХАЙ КРАМЛИ	Осада крепости Сабач (1475–1476).....	36
	Применение в военных целях австро-венгерского дунайского торгового пароходства в первую мировую войну. Судоходство, управляемое Группой Судоходства Центрального Транспортного Управления, 1917–1918 гг.....	62

СООБЩЕНИЯ

ПЕТЕР Е. КОВАЧ ТЕОФИЛ БИРО	„Турецкий образ” Венгрии в начале XV века.....	111
	История 92-го британского пехотного полка (Gordon Highlanders) в период коалиционных войн, 2. Часть.....	127
ДЬЁРДЬ ШАГВАРИ	Рождение военной формы гонведов.....	175

МАСТЕРСКАЯ

ФЕРЕНЦ ШЕБЁК	„Турнир в Сабаче.” Одна стихотворная хроника XV века как военно-исторический источник.....	203
--------------	--	-----

ИСТОЧНИКИ

ГАБОР МЕРЕНЬИ- МЕТЦГЕР	Записи в книге метрических записей о кончине тринадцати арадских мучеников, а также Лайоша Казинци, Яноша Ленкси и Людвиг Хаук.....	209
---------------------------	---	-----

ОБЗОР

ПЕТЕР ДОМИНКОВИЧ	„Будучи одной национальности...” Западное Задунавье в период военного похода Иштвана Бочкаи в 1605 году (<i>Каталин Мариа Кинчеш</i>).....	219
* * *	Два издания-источника о Криштофе Лакнер (<i>Каталин Мариа Кинчеш</i>).....	222
JANET MACDONALD	Feeding Nelson’s Navy. The True Story of Food at Sea in the Georgian Era (<i>Михай Крамли</i>).....	225
ТАМАШ ЧИКАНЬ – – ЛАЙОШ ДЕТЕТЕР – – АКОШ ЭДЬЕД – – ДЬЮЛА КЕДВЕШ – – АЛАДАР УРБАН	Секейские гусары на театрах военных действий Венгрии в 1848 году (<i>Аттила Щюли</i>).....	230
STEPHEN MORILLO WITH MICHAEL F. PAVKOVIC	What is Military History? (<i>Ласло Веспреми</i>).....	232

ХРОНИКА

ТИБОР БАЛЛА	Пиавейская битва, 15–24 июня 1918 года. Международная конференция, Витторико Венето, 28–30 октября 2008 года.....	237
-------------	---	-----

A HADTÖRTÉNETI INTÉZET

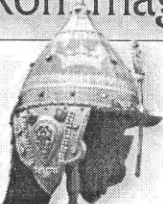
ÉS MÚZEUM KÖNYVTÁRA

B. SZABÓ JÁNOS

A honfoglalóktól a huszárokig

A középkori magyar könnyűlovasság

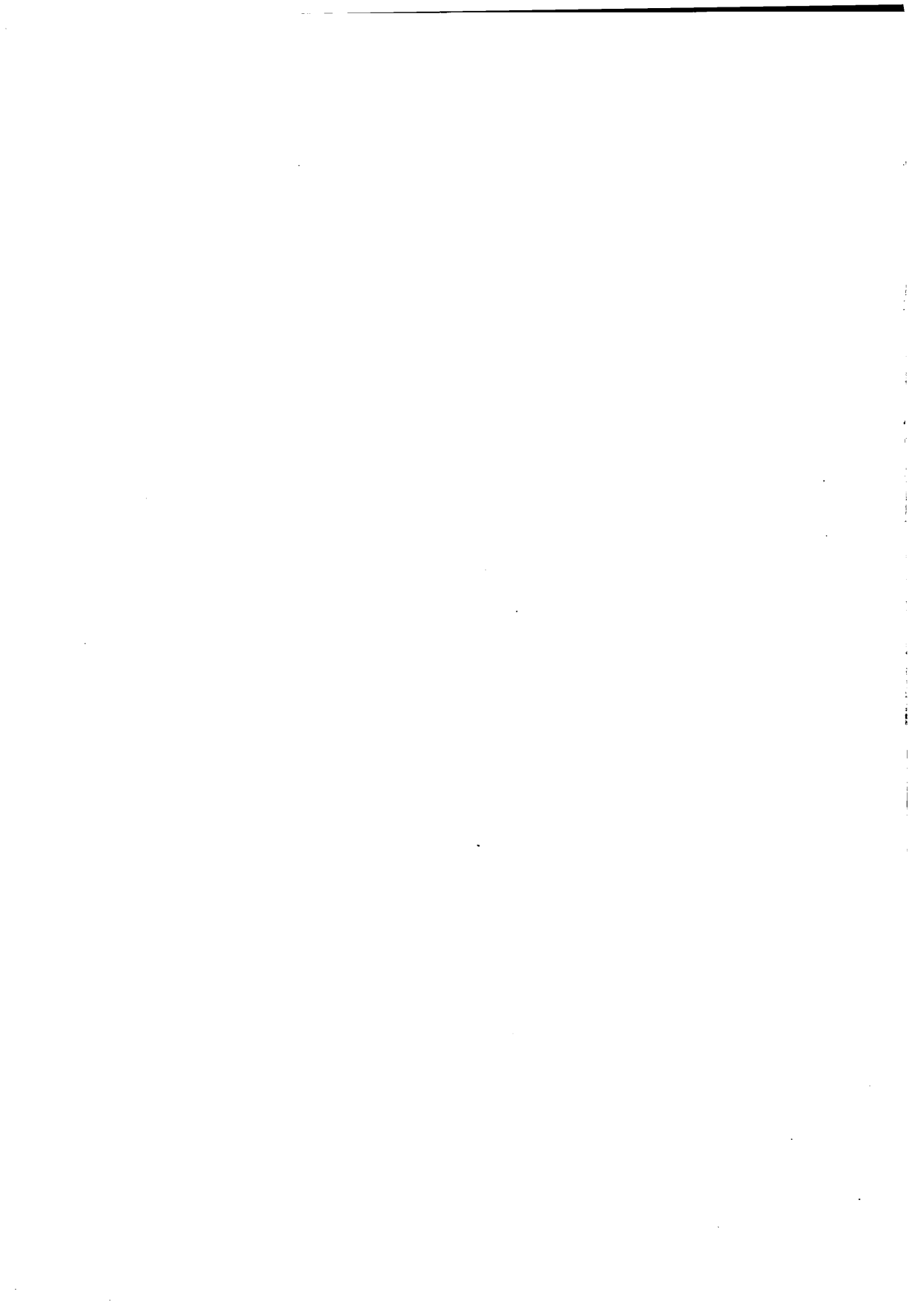

Argumentum

**Tisztelettel kérjük, hogy
adója egy százalékaival támogassa
a Magyar Hadi Történetírást Támogató
Közhasznú Alapítványt.**

Adószámunk:

18071339-1-41

MILITÄRGESCHICHTLICHE MITTEILUNGEN

Vierteljahresschrift des Instituts und
Museums für Militärgeschichte

Gründungsjahr: 1888

Direktor Róbert Hermann

Chefredakteur: Ferenc Csákváry

Verantwortlicher Redakteur: Gábor Hausner

Redakteurin Katalin Mária Kincses

Redaktionskomitee:

Gábor Ágoston, Tibor Balla, Gábor Bona,
Attila Bonhardt, István Czigány, Tamás
Csikány, Lóránd Dombrády, Tibor Hajdu,
Róbert Hermann (President), József Holló,
Miklós Horváth, Ferenc Lenkefi, József
Lugosi, György Markó, Imre Okváth, Géza
Pálffy, Ferenc Pollmann, Erwin A. Schmidl,
Vladimír Segeš, Sándor Szakály, György
Székely, Ferenc Tóth, Aladár Urbán, János
Varga J., László Veszprémy, József Zachar

Herausgegeben vom Institut und Museum für
Militärgeschichte des Ministeriums für
Landesverteidigung
1014 Budapest I., Kapisztrán tér 2-4.
Postanschrift: Budapest, Pf. 7., H-1250.
Tel.: (36-1)-325-16-00, Fax: (36-1)-325-16-04

Redaktion und Verlagsbüro:

1014 Budapest I., Kapisztrán tér 2-4. Postan-
schrift: Budapest, Pf. 7. H-1250.
Tel.: (36-1)-325-16-44, Fax: (36-1)-325-16-46

E-Mail-Adresse: hkszerk@gmail.com
Internetversion: www.epa.oszk.hu/hk

Abonnement:

2400,- HUF/Jahr, 600,- HUF/Vierteljahr

Vertrieb:

Magyar Posta Rt. Üzleti és Logisztikai
Központ

Abonnement für das Ausland:

im Büro für Zeitungsabonnements
Központi Hírlap Centrum
1089 Budapest VIII., Orczy tér 1.
Postanschrift: H-1900 Budapest,
E-Mail: hirlapelofizetes@posta.hu

ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

Поквартальный Журнал Института
и Музея Военной Истории

Год основания: 1888

Директор: Роберт Херманн

Главный редактор: Ференц Чакаври

Ответственный редактор: Габор Хаушнер

Редактор: Каталин Мариа Кинчеш

Редакционная коллегия:

Габор Агоштон, Тибор Балла, Габор Бона, А-
тила Бонхардт, Иштван Цигань, Тамаш Чи-
кань, Лоранд Домбради, Тибор Хайду, Роберт
Херманн (председатель), Йожеф Холло, Мик-
лош Хорват, Ференц Ленкефи, Йожеф Луго-
ши, Дьердь Марко, Имре Окватх, Геза Палф-
фи, Ференц Поллмани, Эрвин А. Шмидл,
Владимир Сегеш, Шандор Сакай, Дьердь Се-
кей, Ференц Тотх, Аладар Урбан, Янош И.
Варга, Ласло Веспреми, Йожеф Захар

Издает: Институт и Музей
Военной Истории

Министерства Обороны
1014 Будапешт I, площадь Капистран 2-4
Почтовый адрес: Будапешт П/я. 7. H-1250
Тел.: (36-1)-325-16-00, Факс: (36-1)-325-16-04

Редакция и Издательство:

1014 Будапешт I, площадь Капистран 2-4
Почтовый адрес: Будапешт П/я. 7. H-1250
Тел.: (36-1)-325-16-44, Факс: (36-1)-325-16-46

Адрес E-Mail: hkszerk@gmail.com
Электронный вариант: www.epa.oszk.hu/hk

Абонементная плата по подписке:

На 1 год 2400, на 1 квартал 600 форинтов

Распространяет:

Коммерческий и Логистический Центр
A/O Венгерская Почта

Подписка за границей:

В Бюро подписки на газеты
Központi Hírlap Centrum
1089 Budapest VIII., Orczy tér 1.
Почтовый адрес: H-1900 Budapest,
e-mail: hirlapelofizetes@posta.hu

E számunk tartalmából

„Bizonyára senki előtt nem ismeretlen Dugovics Titusz személye, aki Nándorfehérvár 1456-os ostromakor a július 21-i török betörés alkalmával birokra kelt egy zászlót kitűzni készülő törökkel, és miután nem bírta vele, magával rántotta a katonát a mélységbe, ahol mindketten halálukat lelték... Dugovics Titusz azóta az önfeláldozás és hősiesség egyik ikonjává nemesült a magyar történeti emlékezetben, de mit tudhatunk meg róla akkor, ha a forráskritika szemüvegén keresztül vizsgáljuk meg az eseményeket?

...elmondhatjuk, hogy keringett valamiféle történet egy ismeretlen katonáról, aki így áldozta fel magát a törökellenes küzdelem során, amely leírás – a névtelen hősök sorsa szerint – más események kapcsán is megjelent. ... Mikor jelentős késéssel a magyar történeti emlékezet is (újra) felfedezte a Névtelent, ... az az időszak éppen egybeesett a nemzeti ébredés korszakával, a XVIII–XIX. század fordulójával, így a Névtelen a hazafias önfeláldozás egyik alapköve, a romantikus nemzeti múlt-kép fontos alakja lett. Ezt ... használta ki az 1820-as évek elején Dugovics Imre, aki ... a saját családját kívánta rokonságba hozni a belgrádi hőssel. ... Kresznerics Ferenc és néhány régi dokumentum segítségével sikerült is megyéjében jelentős hírré szert tennie, amely Döbrentei Gábor lelkesedése révén országos méretűvé dagadt, és valószínűleg Dugovics Imre minden előzetes várakozását felülmúlva, a magyar történelmi panteon részévé vált. Így lett a Névtelenből Dugovics Titusz, a hol horvát, hol szerb származásúnak titulált, szó szerint „legendás” vitéz, aki a ... nándorfehérvári diadalnak immár visszavonhatatlanul részese lett, Hunyadi, Kapisztrán, Szilágyi és a többiek mellett...”

(Szűcs Tibor: Egy „legendás” hős: Dugovics Titusz története)

„Mátyás törökellenes politikáját mindig is nagy érdeklődés övezte, s folyamatosan a legellentétebb véleményeket és reakciókat gerjesztette. A magyar hadtörténeti szakirodalom közmegegyezésen nyugvó megállapítása szerint Mátyás, kora egyik legkiválóbb stratégjaként, a rendelkezésére álló eszközökkel és erővel a maximumot tudta elérni...

Összességében úgy látjuk, hogy a szabácsi hadjárat, szemben például Zsigmond galambóci ostromával, elérte korlátozott stratégiai célját, s a magyar végvárrendszert egy új, közepes erősségű, de évtizedeken át megtartható erődítménnyel gazdagította. Ebből a szempontból fontos üzenetet jelentett a török udvar számára, mely azt megértette, s szemmel látható idegességgel reagált a királynak az év folyamán megkezdett, Szendrő elleni felvonulására, s ... a moldvai vajdát támogató lépéseire. Tágabb összefüggéseket is nézve persze a kép ugyanolyan szomorú, mint Galambóc idején volt. A Balkánon és a Fekete-tenger mentén a magyar sikerek nem tudták a török felet a folyamatos és sikeres előrenyomulásban megakadályozni, ami persze az éppen csak kialakult törekeny katonai egyensúly felborulását vetítette elő. A magyarok jelen voltak a térségben, de a kritikus pillanatokban nem akartak, illetve nem tudtak időben segítséget nyújtani.”

(Veszprémy László: Szabács ostroma [1475–1476])

